

СТАНОВИЩЕ

от доц. д.ф.н. Тодорка Йорданова Георгиева
(Русенски университет „Ангел Кънчев“, Филиал – Силистра)
за дисертационния труд на Кремена Каменова Дюлгерова-Узунова
„ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДИАЛЕКТНАТА ЛЕКСИКА В ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИ ГРУПИ
(ПО МАТЕРИАЛИ ОТ ЗЛАТОГРАДСКИЯ ГОВОР)“,
представен за придобиване на ОНС „доктор“
в област на висше образование 2. *Хуманитарни науки*, професионално направление
2.1. *Филология*, научна специалност *Български език* в Българската академия на науките,
Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“

Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем в научно и/или научно-приложно отношение

Предложеният дисертационен труд е обхванато и разностранно проучване на говора на с. Долен, Златоградско – говор, който досега не е бил обект на самостоятелно изследване и не е включен в системата на *Българския диалектен атлас*. Заслужава уважение изборът на авторката, която се насочва към тази актуална тема с ясната визия какво, как и защо трябва да се изследва. Интерпретацията е осъществена с подходящ за целите аналитичен апарат. Текстът – езиковедско проучване в рамките на добрите традиции на българската диалектология, показва усилия за разкриване и на историческия аспект на проблематиката, за подплатяване генезиса на коментираните диалектни фонетични, морфологични и лексикални черти чрез открояване на техните старобългарски корени и подчертаване динамиката и приемствеността в нашия езиков развой. Изводите са убедително емпирично потвърдени. Изследването е хомогенно, цялостно и завършено, отличава се с висока степен на новост, с теоретична значимост и практическа стойност.

Трудът е с общ обем от 234 страници, от които 205 страници същински текст, 15 страници библиография, 8 страници приложения, 4 страници опис на съдържанието, 1 страница справка за приносите и 1 заглавна страница. В труда са обособени увод, пет глави и заключение. В *увода* ясно са открити обект, предмет, основна цел, задачи, методология на изследването. Обектът и предметът са добре разграничени, целта е точно заявена. Поставените задачи са с респектираща сериозност и конкретност. След запознаването ми с дисертацията и автореферата мога еднозначно да посоча, че задачите са изпълнени и целта е постигната. Композицията на текста е добре обмислена, като в последователните глави плавно се върви от общотеоретично към конкретно описание на самостоятелно събрания диалектен материал. Добро впечатление правят включените след всеки раздел изводи, които облекчават синтезирането на прочетеното. Текстът е издържан в стилно-езиково отношение. Не е забелязано наличие на плагиатство и опит за недобросъвестно присвояване на чужди научни постижения.

Познава ли дисертантът състоянието на проблема и научната литература

Дисертационният труд на Кремена Дюлгерова-Узунова почива върху внимателно подбрана библиографска база. Теоретичните основи са добре поставени като фактология и обхват на засегнатите въпроси. Авторката е отлично запозната с актуалните изследвания, посветени на българските диалекти. Във *втората глава* е осъществен подробен и

информативно богат преглед на основните трудове по обща лексикология, диалектология, диалектна лексикология и лексикография. Мненията, постановките и предписанията на отделните автори за събирането и обработването на диалектен материал са оценени непредубедено и са конструктивно приети и приложени. Оценявам високо систематизирането и прецизната обосновка на термините и теоретичния модел, използвани от авторката при лексико-семантичната характеристика на проучваната лексика. Подходящо разпределени в раздели, *следващите глави* на дисертацията съдържат системен, добре изпълнен и добре организиран преглед на фонетичните, морфологичните и лексикалните особености на говора на с. Долен, Златоградско. Интерпретацията на диалектните черти е богато илюстрирана с примери.

Коментар на избраната методика

Кремена Дюлгерова-Узунова е добър познавач на говора на с. Долен, Златоградско, на родопските и рупските говори, както и на останалите български диалекти. Това, наред с обширните ѝ теоретични познания, ѝ е позволило да избере подходяща методика за решаване на поставените в дисертационния труд конкретни задачи. Авторката се опира на емпирични и теоретични методи като *ексцерпция, описание, семантичен и компонентен анализ, сравнение, обобщение*. Комплексното прилагане на *системния, ономасиологичния и семасиологичния* подход ѝ позволява да постигне изчерпателност и систематичност на наблюденията и изводите. Лично събраният емпиричен материал е с достатъчен обем и е надеждна основа за проведения анализ и изведените обобщения.

Кратка аналитична характеристика на научните и/или научно-приложните приноси на дисертационния труд

Дисертацията има определени научни и практически приноси. Тя представлява завършено изследване на фонетичните, морфологичните и лексикалните особености в говора на с. Долен, Златоградско. Събраният, проучен и класифициран емпиричен материал допринася за изясняването на проблеми, свързани с устойчивостта и динамиката в езиковото развитие, и е още едно доказателство, че българските говори не изчезват, а претърпяват промени.

Кремена Дюлгерова-Узунова коректно е отразила приносните моменти в своя дисертационен труд. Те се изразяват в: отнасянето на говора на с. Долен към *ъ-говорите* с наличие на рефлeksi, които го сближават с *о, ъ-говорите*; класифицирането на лексикалния материал в различни лексико-тематични и лексико-семантични групи; проследяването на семантичните отношения между лексемите в диалекта в съпоставка с лексиката на родопските и рупските говори и с лексикалната система на българския език; открояването посоката на влияние на отделни чужди езици върху лексиката на говора и др.

Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са отпечатани, цитирания

Прегледът и оценката на представените научни материали показват, че те отговарят на всички изисквания. По темата на дисертацията са публикувани четири самостоятелни статии, в които се засягат ключови въпроси от проучваната проблематиката, и се третираат аспекти на основните глави на труда. Статиите са отпечатани в престижни списания и юбилейни сборници. Кр. Дюлгерова-Узунова има опит в екипната работа, придобит при ръководство или

участие в работния колектив на национални и университетски проекти. Пред научните форуми, организирани като част от проектните дейности, са изнесени четири доклада.

Авторефератът правилно ли отразява основните положения и научните приноси на дисертационния труд

В съдържателен план авторефератът (64 с.) отразява обективно основните положения на дисертационния труд, като позволява личните научни приноси на авторката да се открият категорично и недвусмислено.

Заклучение с положителна или отрицателна оценка за представения дисертационен труд

Дисертационният труд очертава Кремена Дюлгерова-Узунова като отлично подготвен и компетентен изследовател, който с лекота анализира езиковите факти и прави изводи и обобщения. Резултатите от нейното проучване разширяват познанието за разглеждания предмет и са принос към българската диалектология. Въз основа на тази обща констатация давам **положителна** оценка на представения дисертационен труд. Убедено заставам зад предложението на Кремена Дюлгерова-Узунова **да ѝ бъде присъдена** образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 2.1. *Филология*, научна специалност *Български език*.

12.07.2023 г.

Изготвил становището: